

מאמר
חול
2007

כניסת השבת אבישי בן-חיים

גם המשיח ייסע לאומן

האם "המרק החם" של רבי נחמן מברסלב הוא שמחך גם השנה 20 אלף מאמינים לקברו באוקראינה?
● חידת הפופולריות הגוברת של הרב רב הקסם טרם נפתרה ● וביתיים חושף ספר מרתק מגילה
סודית העוסקת בחזון המשיחי המפתיע שלו ● וגם: איך הפך עם ישראל מעם סגולה לעם סגולות

חסיד ברסלב. רבנו אמר ש'משיח לא יחדש שום דבר על מה שאמרתי. שום דבר'. אז מה הוביל דבר כזה רבי נחמן למשיח? רק שלמשיח ישמעו - לי לא שומעים'.

200 שנה לאחר מותו וני נחמן הוא הדמות הרומנטית הכי לוהטת בעולם היהודי. חסידי ברסלב בדרך לאומן

"מה פה הנס?"

גם כלי רבי נחמן האוטוסיידה המיסטיקה נשטפת את העולם החרדי. פה ושם יש מי שמנסים להרגיע. לקראת ראש השנה כתב הסודי פר חרדי חיים גרינבוים בטורו בעיתון החרדי "בקהילה" נגד הניסיון להפוך את העם היהודי מעם סגולה לעם סגולות.
כהתייחס לזריעה מ'אנר הנסים והמופ' תים החביב על העיתונות החרדית "כל הבית נשרף ורק ספר התהלים נותר שלם", לועג גרינבוים: "בעצם מה פה נס הגדול? שספר תהלים ניצל? מילא אם ספר הקודש היה חלילה נשרף... ובזכות זה בית המשפחה היה נותר שלם - או! זה נס!... אבל אם כל הבית נשרף, ורק ספר התהלים נותר שלם - מה פה בריוק הגס? מה ההצלה הגדולה?". ועוד מזהיר גרינבוים: "מביאים עלינו יהדות חרשה ומסוכנת: לא יהדות של אמונה תמימה וציפייה לישיעה, אלא יהדות של מיסטיקה וסיפורי מעשיות. לא יהדות של תפילות ובקשות, אלא יהדות של סגולות ברוקות ומנסות".

אבל הציבור החרדי, כמעט מלמעלה עד למטה, חובב סגולות מושבע. הנה אחת אקסולט במיוחד, כפי שנמסרה מלמעלה למטה, מפיו של הרב עובדיה יוסף ברדשת מ' צאי ראש השנה שלו: "אחרי חג לוקח את האתרוג נתון את זה לאישה קודה - היא תלקח היא תיכנס להיריון ותלה. זה סגולה יש בזה. כך כתבו הפוסקים. נתתי אני עצמי את האתרוג שני בירכתי עליו, נתתי את זה לכמה נשים שהיו קרות - כולן ברוך השם נפקדו באותה שנה. חשוב מאוד, כל אחת ואחד כשי מברך על זה מקבל קרושה של הברכה ואישה שאוכלת ממנו תכף כנסת להיריון - אש ריהם ישראל".

הספרדים העתיקים של ירושלים לועגים לסיפורי הנפלאות של היום. איפה הללו ואיפה עלילות הפלאים המיתולוגיות שלהם. למשל על אותו אחר שיש מתעקשים שעוד ניתן לראות מסתובב בשכונת הבוכרים. איש פשוט, שאפי' לא זכה לתואר הרב, אבל כפי ענק בסדרות הקבלה.
יום אחד, אולי לפני עשרות שנים, כך מס' פריש, הניע לאם הישיבות הספרדיות "פרת יוסף", לחש כמה משפטים קבליים שהרימו שר' לחן שריחף באוויר שעות ארוכות והלך. השור המול הורמן למקום מקובל בעיר יחסית, לימים זקן ומקובל הרב ברורי, שימין לשולחן בירו והוריד אותו לרצפה. לימים הסתכסך אותו אחד עם אשתו ונהג להציץ לה. פעם אחת היה חייב לצאת מהבית, לקח כפך והסביע אותו שימ' לא את מקומו. יצא מהבית ויום שלם, עד שחודר הביתה, הכפך רדף אחרי אשתו בכל החרדים של הבית.

כמה חדשה ונגונים חדשים ופלאיים, או כלשון מגילת הסתרים: "יעשה כלי זמר ונגונים חדשים, כי חוכמת הניגון יהיה כפי בו מאוד מאוד ויגלה חדשות בחוכמה זו עד שתכלה נפשם של השומעים נגונים שלו".
לאור הדמיון הבולט בין דמותו של המשיח לדמותו של רבי נחמן - גם אם ר"ד מרק מ' טיב לשלול ולהפריך את הטענות המתמקרות עמוסות חומר הנפץ שעל פיהן חסידי ברסלב כביכול סבורים שרבי נחמן עצמו היה המשיח - לא מפתיעה הצבירת הרב ארוש באותה הקל' טה שהופצה ערב ראש השנה: "משיח יהיה חסיד ברסלב. רבנו אמר את זה בפירוש שמשיח יהיה

ושממנה מתגלה שעל פי רבי נחמן המשיח לא יהיה עסוק דווקא בעם ישראל, בבניית בית המקדש וכדומה, אלא יפעל לתיקון המין האנושי כולו.
כניגוד למשיח של הרמב"ם, שאמור להוביל את מלחמות העם היהודי, כלי הנשק של המשיח מחווננו של רבי נחמן לא יהיו כותניים. התפי' לת, הניגונים והתן האישי שלו הם שייעשו את העבודה, וכך "כולם יתבטלו אצלו בלי רעש ומלחמה, רק מהמת החן וההשתוקקות אליו". הוא ילמד את האומות כולן תפילות ונימוסים, ובנוסף גם יהיה רופא שייעסוק בייצור תרופות ובריפוי חולים. מה עורר הוא יגלה לאומות הרי

יציאת השבת הנר שהתמיד

הפסירה האיש, "אבל תעשה מה שאתה רוצה, העיקר שבעלי לא יידעו, מהו, הוא לא מאמין בשטיות שלכם". עברו כמה שנים והשניים נפגשים שנית בערב ראש השנה. "נו, יש ילדים?", שואל הברסלבר. "כן", עונה האישה, "ילדתי שלישייה, שני וזוגת, תאומים ועוד שני ילדים". "השבת לאל. ומה שלום בעליך?", שואל החסיד. "גם לאומן", הפתיעה האישה. "אה, אהרינו, גם הוא נתפס על רבנו, פתאום הוא מאמין", מבטט החסיד. "לא מאמין, להפך", הגיבה לבקש, "הוא נסע לחפש את הנר שהולקת לנו כדי לכבות אותו".

הפלא האניגמטי של עצם המשיכה ההמונית העוזה לרבי נחמן מברסלב ולהתנתח המ' סעירה לא מספיק מעורר השתאות, הנה בדומה על פלאי הקבר של רבי נחמן באומן: פעם אחת, כשזה עוד לא היה כזה לחיס, חזר בתשובה ברסלבי מהסוג המ' פקץ ראה בדרכו לסדרה התעוזה, כואכה אומן, אישה עצובה. "מה קרה?", שאל אותה. "איך לי ילדים", השיבה. "אני אר' ליק עבדך נר על קבר רבי נחמן ותראי נסים וישועות", עדר אותה. "אני לא אהבתי את הדרברים אלה",

העולם לא טעמו אותי כלום עדיין", אמר פעם רבי נחמן מבי רסלב והצדיר: "אילו היו שומעים רק תורה אחת שאני אומר עם הנני גון והריקוד שלה, היו כולם בטי' לים כביטול גמור. היינו כל העולם, אפילו חיות ועשבים וכל מה שיש בעולם. הכל היו מתבטלים ככלות הנפש מגודל עוצם התענוג המופלא".

כשבוע הבא, בחול המועד סוכות, יציגו חסידי ברסלב את יום פטירתו ה'197 של רבם רב הקסם רבי נחמן מברסלב. כשבוע שעבר שוב הרחיבו כ'20 אלף איש שבחרו להטוג את ראש השנה סמוך לקברו הרחוק באומן שבאוקראינה. בין לבין אף אחד לא מצליח לפתור את החידה איך כמעט 200 שנה לאחר מותו הפך רבי נחמן - מי שהעיד על עצמו "אני איש פלא ונשמותי הוא פלא גדול", ומצד שני "ואף על פי כן מה אני, הלא אף על פי כן אני רק תמיכת בן אדם" - לדמות הרבנית הכי לוהטת, מסעירה ושואבת המונים ורוקנים בעולם היהודי.

יש אמנם את תיאוריית "המרק החם" של נעה יורודיי, מחברת הספר מעורר התשוקה לברסלב "מקמי", שנטשה את עולם הטלוויזיה והרדיו וחזרה בתשובה הישר לרועות ברסלב. בריאיון לעלון בתי הכנסת "מעייני הישועה" הסבירה ירון שההירות של ברסלב לא שונה משל הורמים המוכרים האחרים, המרק הוא אותו מרק, רק שברסלב מנישים אותו חם. אבל לא רק מקביו החרדיים של רבי נחמן לאורך השנים, הנושמים את הסיסמה "חדש אסור מן התורה", גם הוא עצמו הצהיר "חידוש כמוני עדיין לא היה בעולם", והכריז בסערת נפשו "אילו הייתי יודע שאני עומד עכשיו מני בשעה הקודמת, לא הייתי רוצה את עצמי כלל בזה העולם".

לקראת חג לפחות ניתנה תשובה מסוימת ומרתקת לחידה אחרת הקשורה לימות המי' שיו ולשאלה המתגרה הקבועה ומעוררת ברבני ברסלב בניג הפנינג הרוחני ההמוני של אלה שעולבים את ארץ ישראל ונוטעים לראש השנה לאומן: "ומה תעש כשיבוא המשיח? גם תיס' עו לאומן?". מתברר שלפחות על פי הרב שלום ארוש, ראש ישיבת "חוט של חסד" ומנהיגי אחר מפלגה של ברסלב, התשובה הוא חיובית בהחלט.

בהקלטת דבריו שהפיצו חסידי לקראת ראש השנה מסביר הרב ארוש כי המשיח בע' צמו, כשיבוא: גם ייסע לאומן: "כשיבוא משיח צדקנו ייסע גם הוא לאומן יחד עם כל עם יש' ראל. ישאירו רק עשרה כותנים בבית המקדש. חזק מעשרה כותנים כל הגברים ייסעו לאומן כ' היו 40 שנות ימות המשיח. אנשים חושבים שיבוא המשיח ישר ייגבר הכל, ב'40 שנה של ימות המשיח כולם ייסעו לאומן".

למשיח ישמעו

ואם כבר רבי נחמן ומשיחיות, אי אפשר בלי ספרו המרתק של ר' צבי מרק מאוניברסיטת בריאלין: "מגילת מטרם - חזון המשיח של ר' נחמן מברסלב". מרק חושף מגילת סודית שעברה בברסלב כחשאי, מיד ליד ומרוד לרזה.